

Ковальова І. О.

Національний університет «Чернігівська політехніка»

ГЕРМЕНЕВТИЧНА ТА СЕМІОТИЧНА ПЕРСПЕКТИВА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ: СТРАТЕГІЯ ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті розглядається актуальна проблема міжкультурної комунікації в сучасній українській літературі крізь призму герменевтики та семіотики. Автор аналізує художні тексти як складні знакові системи, що виступають середовищем для втілення процесів взаєморозуміння між різними культурними традиціями в умовах глобалізації. Герменевтичний підхід дозволяє зосередитись на інтерпретативних процесах, які забезпечують «злиття горизонтів» читача і тексту, а семіотична перспектива відкриває механізми кодування культурних смислів і трансформації колективної пам'яті. Основна увага зосереджена на українській прозі, що інтегрує локальні культурні коди з пан'європейськими та глобальними дискурсами, створюючи простір для міжкультурного діалогу. Також у статті акцентується увага на здатності художнього тексту не лише відображати, а й активно формувати культурні смисли, виступаючи інструментом пізнання іншого та переосмислення власної ідентичності. Окрему увагу приділено способам художнього відтворення культурної пам'яті, яка постає як динамічний конструкт, що трансформується у процесі міжкультурного обміну.

У дослідженні розглянуто твори Лесі Українки, Любо Дашвар, Оксани Забужко, Софії Андрухович, Тетяни Малицької, Володимира Лиса та інших авторів, у яких виразно простежуються елементи інтеркультурної взаємодії, травматичного досвіду, постколоніального осмислення та національної ідентичності. Показано, як крізь індивідуальні художні образи та сюжетні структури вибудовується цілісний культурний простір, відкритий до діалогу, осмислення спільного історичного досвіду та рефлексії над сучасністю.

Дослідження підкреслює важливість активної рецепції читача, який долучається до реконструкції текстових смислів, та вказує на роль літератури як мосту між культурами, що сприяє емпатії, відкритості і взаєморозумінню. Стаття має теоретичне значення для розвитку сучасної літературознавчої герменевтики, семіотики, а також культурології та комунікативістики.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, герменевтика, семіотика, українська література, глобалізація.

Постановка проблеми. У добу глобалізації міжкультурна комунікація набуває особливої значущості, перетворюючись на повсякденну практику взаємодії в політичному, соціальному та культурному вимірах. Її суть виходить за межі простого обміну вербальними або невербальними повідомленнями між представниками різних культур. Міжкультурна комунікація – це складний процес інтерпретації смислів, що включає розпізнавання символічних кодів, урахування колективної пам'яті, традицій, ментальних структур і культурного контексту.

Актуальність міжкультурної комунікації як предмета гуманітарного аналізу зумовлює потребу в міждисциплінарному підході, що інтегрує здобутки культурології, соціолінгвістики, філософії, психології та антропології. Теоретичні моделі Едварда Голла, Герта Гофстеде, Мілтона Беннетта,

які трактують культуру як когнітивну програму, сформували підґрунтя для вивчення культурних моделей поведінки, комунікативних стратегій. Водночас для глибшого розуміння процесів культурної взаємодії, особливо в контексті літературної творчості, необхідне залучення герменевтики та семіотики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Осмислення засад міжкультурної комунікації розпочалося задовго до її інституційного оформлення в межах сучасної гуманітаристики. Вже у працях таких мислителів, як Г. Лейбніц, Й. Гердер, В. фон Гумбольдт, О. Потебня та В. Вундт, окреслювалися ключові аспекти цього феномену. Сучасні науковці з різних галузей (лінгвісти, філософи, педагоги та психологи) продовжують систематично опрацьовувати сутність міжкультурної комунікації, її цілі та механізми формування. В українському

літературознавстві проблематика міжкультурної комунікації, пам'яті та герменевтичного аналізу стала предметом досліджень низки провідних науковців, серед яких П. Іванишин, Д. Донцов, Ю. Ковалів, І. Бахов, Н. Була, О. Поліщук, С. Підпригора, Г. Косарева, Р. Гром'як, Є. Маланюк, Н. Грицак тощо. Їхні праці охоплюють широкий спектр тем, від семіотичного кодування культурних знаків до розвитку герменевтичних моделей рецепції й трансформації колективної пам'яті, що сприяє глибшому осмисленню художнього тексту як діалогу культур і простору міжкультурного взаємозбагачення.

Постановка завдання. Метою статті є з'ясування ролі української художньої літератури як засобу міжкультурної комунікації в контексті сучасних герменевтичних і семіотичних підходів, а також аналіз способів репрезентації колективної пам'яті, ідентичності та культурного діалогу через текст.

Виклад основного матеріалу. Герменевтична перспектива дозволяє трактувати комунікацію не як передавання готових значень, а як процес співтворення смислів. Згідно з Ю. Лотманом [1, с. 220], культура – це «механізм продукування смислів», отже, комунікація між культурами передбачає насамперед смисловий переклад. Особливу цінність для гуманітарного аналізу має герменевтика як теорія інтерпретації. У праці «Істина і метод» Г.-Г. Гадамер [2] акцентує на тому, що акт розуміння завжди відбувається в історичному контексті й вимагає відкритості до іншого досвіду. Його концепт «злиття горизонтів» означає, що справжнє розуміння можливе лише за умов взаємного тлумачення, коли жодна зі сторін не нав'язує власний світогляд, а вступає в діалог на рівні культурної чутливості та емпатії. Зважаючи на це, герменевтико-семіотичний підхід є ключовим у вивченні літературних форм міжкультурної комунікації, де текст постає не лише як художній витвір, а як простір смислового обміну й культурного посередництва.

У літературному дискурсі міжкультурна комунікація набуває форми герменевтичної взаємодії, де художній текст функціонує як поле зустрічі культурних парадигм. У цьому полі слово постає не просто як засіб передачі, а як інструмент формування реальності, що уможливорює порозуміння між різними культурними світами. Семіотичний підхід дозволяє розглядати літературу як структуровану знакову систему, де переплітаються універсальні смисли з локальними культурними кодами. У цьому сенсі комунікація постає не як

передавання статичних значень, а як динамічний процес інтерпретації, вкорінений у конкретну культурну семіосферу. Ю. Лотман [1, с. 205–210] визначає культуру як систему продукування знаків і смислів, а її взаємодію з іншими культурами – як зіткнення та взаємопроникнення різних кодів і механізмів декодування. У міжкультурному діалозі значущими стають навіть найдрібніші елементи – жест, інтонація, ритуал, метафора – оскільки в різних культурах вони можуть набувати кардинально протилежних значень. Смысл у такому процесі не є наперед заданим, а постає як результат співдії та зіставлення культурних знакових систем. Як зазначав Клод Леві-Строс [3], попри зовнішню різноманітність, міфи різних культур мають спільну структурну основу, що свідчить про універсальність когнітивних процесів у культурі, зумовлену бінарною організацією мислення.

У цьому контексті семіотика дозволяє виходити за межі лінгвістичної інтерпретації, охоплюючи широкий спектр символічних форм, що включають візуальні образи, соціальні практики, наративні схеми. Проте, попри аналітичний потенціал герменевтики та семіотики, міжкультурна комунікація на практиці нерідко ускладнюється бар'єрами: стереотипами, упередженнями, ідеологічними фільтрами та травматичними наративами, особливо в умовах гібридних конфліктів і медіаманіпуляцій. Як зазначає О. Гутиряк [4, с. 208], «розмаїття сучасного світу актуалізує проблему готовності кожного індивіда до конструктивної взаємодії та міжкультурного порозуміння». Це, зрештою, актуалізує питання комунікативної грамотності й символічної чутливості як ключових навичок у добу глобального інформаційного середовища.

Міжкультурна комунікація в сучасному світі неможлива без усвідомлення її етичного підґрунтя. Йдеться не лише про технічні аспекти взаємодії, а насамперед про ціннісні засади, які визначають якість і глибину культурного діалогу. У глобалізованому середовищі, де перетинаються не тільки мови, а й світоглядні системи, постає ключове питання: як взаємодіяти з Іншим не як з об'єктом пізнання, а як із рівноправним суб'єктом комунікації? Етика міжкультурного діалогу передбачає визнання багатоманітності та відмову від домінантної оптики. Філософія Е. Левінаса наголошує: зустріч з Іншим – це передусім етична подія, яка зобов'язує до відповідальності. «Бути під поглядом Іншого – означає бути покликаним», – зазначає він [5, с. 177–178]. У контексті

міжкультурного обміну це означає повагу до інакшості, відкритість до взаємного розуміння, визнання права на самовираження.

Концепція інтеркультурної етики, розроблена Г. Кюнгом у праці «Глобальна етика» [6], підкреслює існування спільних цінностей (гідність, справедливість, співчуття, взаємоповага), які мають стати основою для діалогу між культурами та релігіями. Г. Кюнг застерігає: без ціннісного консенсусу не буде миру між народами, адже діалог потребує етичного ґрунту, а не лише політичної волі.

У цьому контексті українська література виступає не лише засобом національної репрезентації, а й простором символічного діалогу з глобальним читачем. Її тексти поєднують локальну історико-культурну специфіку з універсальними гуманістичними темами, ініціюючи комунікацію, засновану на емпатії, рефлексії та відкритості. Через поетику й наративи художній текст створює умови для інтерпретації, в якій читач іншої культури вступає в діалог з автором, проєктуючи власні ціннісні горизонти.

Герменевтична перспектива дозволяє розглядати літературу як поліфонічний акт співтворення смислу, в якому культурні бар'єри не скасовуються, а долаються шляхом інтерпретації. Літературний текст у цьому сенсі стає платформою «злиття горизонтів», де український голос набуває універсального звучання без втрати ідентичності. Семіотичний аналіз відкриває додатковий вимір: художні символи, метафори, архетипи в українській літературі функціонують як маркери ідентичності, що водночас виступають універсальними кодами доступу до спільного людського досвіду. Така знакова система формує «містки» між культурами, забезпечуючи взаємне тлумачення навіть у контексті відмінностей. Особливо ваги набуває література в умовах постколоніальних трансформацій, коли художній текст не лише репрезентує культуру, а й переосмислює її, деконструє стереотипи, критично аналізує дискурси влади й ієрархії. У цьому аспекті вона виконує роль культурного спротиву, сприяючи не уніфікації, а збереженню множинності та самобутності.

Українська література, яка увібрала досвід колонізації, модернізації, національного спротиву та ідентичнісного пошуку, має унікальний потенціал для формування власної моделі інтеркультурного діалогу. Вона ґрунтується на принципах симетричної комунікації, взаємоповаги, множинності голосів і глибокої культурної рефлексії. Це відповідає сучасним підходам гуманітаристики, що акцентують не на ієрархії, а на

горизонтальному полі культурної взаємодії. Інтеграція герменевтичного та семіотичного підходів у літературознавчому аналізі дозволяє не лише розкрити культурно-символічний потенціал тексту, а й актуалізувати роль читача як активного учасника інтерпретаційного процесу. Кожен акт прочитання – це зустріч культурних парадигм, де художній твір постає як точка перетину семіосфер. У такому вимірі інтерпретація втрачає однозначність і набуває діалогічного характеру.

Ця тенденція набуває особливої значущості в умовах цифрової доби, коли літературні тексти виходять за межі друкованих форм і трансформуються у візуальні цитати, мультимедійні адаптації, гібридні формати в соціальних мережах. Цифрова герменевтика досліджує, як змінюються способи читання та конструювання смислу в гіпертекстуральному середовищі, де інтерпретація стає частиною колективного медійного досвіду. У цьому багаторівневому контексті, безперечно, ключову роль у забезпеченні міжкультурного розуміння відіграє перекладна діяльність. Переклад функціонує не як технічний інструмент трансляції, а як герменевтичний акт, в якому відбувається трансфер смислів між культурами. Перекладач виступає як інтерпретатор, котрий має реконструювати не лише зміст, а й контекст – культурний, історичний, символічний. Як наголошував П. Рікер, переклад – це «рух значень у просторі різниці» [7, с. 42], тобто процес, у якому формується нова семантична конфігурація в діалозі з Іншим.

У цьому зв'язку особливого значення набуває проблема культурних лакун – понять, символів і ритуалів, що можуть втрачати смислову насиченість або зазнавати спотворення за межами своєї культурної системи. Неперекладність, що виникає через такі лакуни, може спричинити помилкове сприйняття або навіть стереотипізацію. Такий підхід дозволяє аналізувати текст як складну семіотичну структуру, що репрезентує культуру й водночас вступає з іншими культурами у смисловий обмін.

Українська література постає як складний культурний феномен, що репрезентує багатошарову наративну структуру. Вона вміщує не лише осмислення історичних травм і форм національного спротиву, а й модернізаційні пориви, постколоніальні стратегії, екзистенційні роздуми та локальну специфіку. Завдяки художньому слову іноземна аудиторія здобуває доступ до ментальних координат української культури, її етичних моделей та символічних конструктів. Особливо важливим є те, що літературний дискурс Укра-

їни не обмежується етнографічною екзотикою, а репрезентує альтернативний вектор загальнолюдського досвіду.

Одним із ключових прикладів міжкультурної комунікації в українському письменстві є драматичні поеми Лесі Українки. Її тексти поєднують національні архетипи з універсаліями гуманістичного характеру. Так, у драматичній poemі «Кассандра» [8] головну роль відіграє пророчиця, дар якої лишається неприйнятим у суспільстві. Це втілення граничної самотності індивіда перед обличчям катастрофи. Символіка образу Кассандри актуалізує питання моральної відповідальності, трагізму знання й глухоти суспільства до критичного мислення. У межах герменевтичного аналізу твір функціонує як інтертекстуальна платформа, що вступає в діалог з європейською літературною традицією, від античної трагедії до модерністських прочитань (Софокл, Жироуд). У такий спосіб національний літературний текст трансформується в універсальний код спілкування про пам'ять, травму і жіночу суб'єктність.

Сучасна українська проза демонструє нові форми інтеркультурного залучення, зосереджуючи увагу на проблемах ідентичності в контексті постколоніальних трансформацій та глобалізаційних викликів. У творах Любо Дашвар («СпАДок» [9], «ПоКров» [10], «На запах м'яса» [11]) простежується конфлікт між локальним і глобальним, традиційним і модерним, що формує нову оптику осмислення суб'єктивного досвіду. Авторка використовує повсякденні реалії як семіотичні знаки, які актуалізують наративи втрати, трансформації пам'яті та соціального перелому. Її проза виступає як посередник між поколіннями й культурними парадигмами, а текстова структура відкриває простір для інтерпретації, долучаючи читача до процесу реконструкції смислів.

Як вже зазначалося, у процесі літературного міжкультурного обміну перекладач виступає не лише як мовний посередник, а як інтерпретатор і культурний дипломат. Його діяльність охоплює не просто передачу змісту та форми, а й відтворення культурного контексту, емоційної атмосфери та тональності першотвору. У цьому сенсі переклад стає актом герменевтики, де особистий вибір перекладача формує сприйняття тексту іноземним читачем. Як слушно зауважує Лоуренс Венуті [12, с. 1–2], перекладач має «бути видимим», оскільки його рішення конструюють образ культури-джерела в уявленні культури-реципієнта.

Паралельно з цим семіотичний підхід до літературного тексту дозволяє виявити механізми тран-

сляції смислів через систему знаків – символів, метафор, культурних кодів. Література у цьому контексті постає не лише як естетичне явище, а як засіб міжкультурної комунікації. Автори, використовуючи знайомі елементи національної культури, створюють тексти, здатні викликати емпатійний відгук у читачів з інших культур. Такі образи, як степ, ритуали, національне вбрання чи історичні травми в поезії Тараса Шевченка [13] чи драматургії Лесі Українки [14], не лише закорінені в локальному ґрунті, але й мають потенціал універсального прочитання. Вони апелюють до фундаментальних категорій людського існування – свободи, пам'яті, страждання, гідності – і тим самим розширюють комунікативний горизонт.

Варто підкреслити, що основою для міжкультурної рецепції часто слугують універсальні архетипи та мотиви, що формують спільне поле символічного розуміння. Українська література сповнена глибоких тем, зокрема боротьба за свободу, екзистенційна самотність, зв'язок з землею, пошук істини, які, будучи осмисленими в контексті національної історії, водночас зберігають відкритість до інтерпретацій у різних культурах. Безумовно, поезія Т. Шевченка, завдяки потужній символіці та етичному імпульсу, продовжує резонувати за межами українського дискурсу. Її читають як свідчення універсального досвіду – страждання, спротиву, прагнення справедливості. Цей досвід інтерпретації узгоджується з концепцією «злиття горизонтів» Г.-Г. Гадамера [2], згідно з якою розуміння відбувається в діалозі між культурними, історичними та особистісними контекстами. Отже, герменевтичне прочитання художнього тексту перетворюється на форму етичної комунікації, де література виконує роль посередника у глобальному діалозі.

Водночас у герменевтичному полі сучасного літературознавства художній текст розглядається як засіб міжкультурного обміну, своєрідне «вікно» у чужу культурну систему. Така перспектива особливо актуальна для сучасної української прози, де спостерігається глибоке поєднання локальних культурних кодів із західноєвропейськими літературними традиціями. Це синтетичне переплетіння не лише збагачує художню структуру тексту, а й відкриває його до глобального діалогу. Так, поєднання локального з глобальним виразно простежується в романі О. Забужко «Польові дослідження з українського сексу» [15], який можна вважати зразком інтертекстуального мислення, що включає феміністичні, психоаналітичні та постколоніальні мотиви в діалозі з європейською теоре-

тичною думкою (Фройд, Барт, Крістева). Авторка інтегрує ці дискурси в специфічний національний контекст, формуючи багатовимірний образ української ідентичності, зануреної в глобальні філософські горизонти. Ще одним прикладом може слугувати роман С. Андрухович «Фелікс Австрія» [16], в якому спостерігаємо стильову й жанрову гібридність. Твір поєднує елементи неовікторіанської прози з локальним контекстом Станіславова початку XX століття, що формує складну структуру культурної гетерогенності. Індивідуальний досвід героїні в романі постає як метафора екзистенційної дезорієнтації та культурного переходу. Симбіоз експресіоністської образності з точністю соціального спостереження наближає текст до центральноєвропейської літературної традиції (Кафка, Грабаль), тоді як мовна палітра з елементами суржику, діалектів і воєнної лексики втілює колективну травму та маргіналізовану суб'єктність. Відтак художнє слово стає репрезентантом посттравматичного досвіду, зафіксованого в лінгвістичному тілі тексту.

Суттєвою функцією літератури в контексті міжкультурного порозуміння є деконструкція культурних кліше й ідеологем, що перешкоджають глибшому розумінню Іншого. Через символічні образи, стилістичні фігури та смислову багатшаровість текст виявляє внутрішньокультурні протиріччя й амбівалентності. Це особливо релевантно для українського простору, що перебуває на перетині слов'янської, європейської та постколоніальної традицій.

Однією з ключових функцій літератури в системі міжкультурної комунікації є критичне осмислення усталених стереотипів, міфологем та владних наративів, що перешкоджають справжньому порозумінню між культурами. Через символічні образи, жанрові структури та мовну організацію літературний текст здатен не лише виявляти внутрішньокультурні суперечності, а й відкривати простір для їхньої інтерпретації та подолання. Українська література, сформована в умовах багатовекторних цивілізаційних впливів, у цьому контексті є особливо показовою. Вона репрезентує досвід колонізації, посттравматичної свідомості, трансформацій ідентичності та модерної культурної еволюції. Так, у романі Т. Малярчук «Забуття» [17] простежується глибока взаємодія постмодерністських та історіографічних наративів. Авторка поєднує національні теми з методами західної метапрози (в дусі Г. Вайтга чи Л. Гаттона), створюючи багатоголосий дискурс історичної пам'яті. Через фігуру В'ячеслава Липинського текст репре-

зентує інтелектуала як посередника між культурами, українською та європейською, і водночас як символ переходу від індивідуальної пам'яті до колективного переосмислення. Показовим є також роман В. Лиса «Століття Якова» [18], де національна історія XX століття постає крізь призму особистого наративу. Така перспектива поєднує естетику меморіальної прози з формою сімейної саги, наближуючи текст до європейської літературної традиції. Висока мовна автентичність, збереження діалектів і фольклорних елементів підсилюють культурну достовірність, транслуючи українську ідентичність у полілозі культур.

Слід зазначити, що на тлі глобалізаційних процесів українська література демонструє гнучкість форм і відкритість до експерименту. У творчості Ю. Андруховича, зокрема в романі «Рекреації» [19], поєднуються авангардні техніки з національною тематикою, що дозволяє текстам функціонувати на перетині локального й універсального. Його твори, перекладені багатьма мовами, слугують катализатором для глибшого розуміння української культурної специфіки. У цьому випадку переклад виступає не як механічна передача змісту, а як акт творчої інтерпретації, що вимагає збереження художньої цінності та адаптації до іншої культурної парадигми.

Висновки. Отже, сучасна українська література у взаємодії з перекладом та герменевтичним прочитанням формує динамічний простір міжкультурного порозуміння. Вона постає як комунікативна платформа, де перехрещуються й взаємодіють різні традиції, світоглядні перспективи й ціннісні орієнтири. У добу глобалізованого полікультурного світу така література виконує роль посередника, здатного утверджувати принципи відкритості, емпатії та діалогу між культурами. Водночас застосування герменевтичної та семіотичної методологій у дослідженні українського художнього тексту дозволяє розглядати його як багаторівневу знакову систему, що не лише відображає реальність, а й трансформує її через призму колективного досвіду, пам'яті й ідентичності. Літературний твір у цьому контексті постає як діалогічний акт «злиття горизонтів» (Г.-І. Гадамер), в якому відбувається глибоке переосмислення смислів. Семіотичний підхід відкриває механізми культурного кодування й декодування, через які здійснюється творення нових значень. Безумовно, сучасна українська література постає не лише як художнє явище, а як активний учасник глобального культурного процесу, що робить вагомий внесок у розвиток теорії та практики міжкультурного діалогу.

Список літератури:

1. Lotman Y. On the semiosphere / trans. by Wilma Clark. *Sign Systems Studies*. 2005. Vol. 33, no. 1. P. 205–229.
2. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Основи філософської герменевтики. Львів: Літопис, 2000. 464 с.
3. Леві-Строс К. Структурна антропологія. Київ : Юніверс, 2002. 387 с.
4. Гутиряк О. Міжкультурна комунікація: до визначення поняття. Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. Вип. 47(2). С. 205–208.
5. Lévinas E. En découvrant l'existence avec Husserl et Heidegger. Paris : Vrin, 1961. 336 s.
6. Küng Hans. A Global Ethic for Global Politics and Economics. Translated by John Bowden, Oxford University Press, 1998. 336 S.
7. Ricoeur P. Interpretation Theory: Discourse and the Surplus of Meaning. Fort Worth: Texas Christian University Press, 1976. 187 S.
8. Українка Леся. Кассандра. Леся Українка. Твори у 12 т. / ред. М. Сулима. Т. 6. Київ: Наукова думка, 2004. С. 5–87.
9. Дашвар Л. СПАДок. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2023. 496 с.
10. Дашвар Л. Покров. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2022. 384 с.
11. Дашвар Л. На запах м'яса. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2020. 364 с.
12. Venuti Lawrence. The Translator's Invisibility: A History of Translation. London: Routledge. 1995. 256 S.
13. Шевченко Т. Г. Кобзар. Київ : «Наукова думка», 2001. 672 с.
14. Українка Л. Вибрані твори. Київ : «Дніпро», 1987. 512 с.
15. Забужко О. Польові дослідження з українського сексу. Київ : Факт, 2006. 272 с.
16. Андрухович С. Фелікс Австрія. Львів: Видавництво Старого Лева, 2014. 272 с.
17. Малиарчук Таня. Забуття. Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. 256 с.
18. Лис Володимир. Століття Якова. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2010. 240 с.
19. Андрухович Юрій. Рекреації: роман. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1992. 192 с.

Kovalova I. O. HERMENEUTIC AND SEMIOTIC PERSPECTIVE OF INTERCULTURAL COMMUNICATION IN UKRAINIAN LITERATURE: STRATEGY OF MUTUAL UNDERSTANDING IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

The article addresses the topical issue of intercultural communication in contemporary Ukrainian literature through the prism of hermeneutics and semiotics. The author analyzes literary texts as complex sign systems that serve as a medium for the processes of mutual understanding between diverse cultural traditions in the context of globalization. The hermeneutic approach focuses on interpretative processes that enable the «fusion of horizons» between the reader and the text, while the semiotic perspective reveals the mechanisms of encoding cultural meanings and transforming collective memory. Particular attention is given to Ukrainian prose, which integrates local cultural codes with pan-European and global discourses, creating a space for intercultural dialogue. The article also emphasizes the capacity of literary texts not only to reflect but also to actively shape cultural meanings, serving as a tool for understanding the Other and rethinking one's own identity.

The study examines works by Lesia Ukrainka, Lyuko Dashvar, Oksana Zabuzhko, Sofiia Andrukhovych, Tania Maliarchuk, Volodymyr Lys, and other authors whose texts clearly demonstrate elements of intercultural interaction, traumatic experience, postcolonial reflection, and national identity. It is shown how, through individual artistic images and narrative structures, a coherent cultural space is constructed – one that is open to dialogue, shared historical reflection, and contemporary self-awareness.

The research highlights the importance of active reader reception, which contributes to the reconstruction of textual meanings, and points to literature's role as a bridge between cultures, fostering empathy, openness, and mutual understanding. The article is of theoretical significance for the development of contemporary literary hermeneutics, semiotics, as well as cultural studies and communication theory.

Key words: intercultural communication, hermeneutics, semiotics, Ukrainian literature, globalization.